

**MINISTERSTWO EDUKACJI I NAUKI
DEPARTAMENT WYCHOWANIA I EDUKACJI WŁĄCZAJĄCEJ**

Warszawa, 27 lutego 2022 r.

Jak rozmawiać z dziećmi i uczniami na temat sytuacji w Ukrainie – rekomendacje dla nauczycieli i pedagogów szkolnych

Wojna w Ukrainie wstrząsnęła Polską i całym światem. Dzieci i młodzież doświadczają ogromnego lęku, strachu o zdrowie i życie swoje oraz najbliższych (rodziców, rodzeństwa, dziadków). Od kilku ostatnich dni towarzyszą im niewyobrażalnie trudne, nieznanne dotąd odczucia i emocje, z którymi bez pomocy osób dorosłych nie będą w stanie przetrwać okresu wojny, nie tracąc zdrowia fizycznego i psychicznego oraz poczucia bezpieczeństwa.

Udostępniane wszystkimi kanałami informacyjnymi informacje o zagrożeniu docierają, zarówno do polskich dzieci i uczniów, jak i do mieszkających w naszym kraju dzieci i rodzin z Ukrainy. W polskich szkołach uczy się obecnie ponad 60 tys. ukraińskich uczniów.

Obecnie ogromnym wyzwaniem jest zapewnienie realnej, solidarnej pomocy wszystkim, którzy przybyli z Ukrainy w ostatnich dniach lub dotrą do Polski w najbliższym czasie. ONI szczególnie potrzebują wsparcia i pomocy nauczycieli, wychowawców, psychologów, pedagogów – w szkole, placówce oświatowej czy poradni psychologiczno-pedagogicznej.

W obliczu trwającej sytuacji kadra pedagogiczna polskich szkół i placówek powinna być gotowa, zarówno od strony organizacyjnej, jak i mentalnej, do podejmowania nowych zadań i obowiązków, takich jak np. zapewnienie uczniom odpowiednich warunków pracy na lekcji, podczas zajęć dodatkowych i terapeutycznych oraz wypracowanie właściwego stylu prowadzenia rozmów na temat toczącej się wojny.

W szkole niezbędna jest rozmowa o emocjach uczniów, a także rzetelna, dostosowana do wieku i możliwości percepcyjnych dziecka, informacja o aktualnej sytuacji związanej z wydarzeniami w Ukrainie.

1. Na co nauczyciele i wychowawcy powinni zwracać uwagę podczas rozmów z dziećmi i uczniami?

- nie wzbudzać u uczniów niepotrzebnego lęku i niepokoju, dać dzieciom przestrzeń do mówienia o swoich uczuciach i emocjach;
- wskazać sposoby radzenia sobie w trudnej psychologicznie sytuacji, w obliczu obciążenia, strachu;
- bacznie obserwować dziecko/ucznia pod kątem zapewnienia pomocy psychologiczno-pedagogicznej;
- przedstawiać obecną sytuację (informacje dotyczące sytuacji politycznej, źródeł konfliktu);
- podkreślić konieczność korzystania tylko ze sprawdzonych źródeł informacji, bowiem nie wszystkie komunikaty pojawiające się w mediach są prawdziwe (*fake newsy* – wskazać, jak identyfikować propagandę, jak bezpiecznie poruszać się w cyberprzestrzeni i na co zwracać szczególną uwagę);

- omówić bądź przypomnieć zasady bezpieczeństwa, sygnały alarmowe, elementy obrony cywilnej, pierwszą pomoc;
- informować, jakiego wsparcia im i ich rodzinom może udzielić przedszkole lub szkoła;
- poinformować, do jakich osób, instytucji, urzędów mogą się zwrócić o pomoc uczniowie uchodźcy.

2. Podczas rozmów z dziećmi/uczniami z Ukrainy należy:

- uwzględnić ich potrzebę okazywania innych emocji i uszanować decyzję o potrzebie rozmowy na temat toczącej się wojny;
- wzmacniać ich poczucie bezpieczeństwa; nie wzbudzać u uczniów niepotrzebnego lęku i niepokoju informować dzieci/uczniów, że z całego świata na Ukrainę kierowane jest wsparcie, w tym humanitarne, którego celem jest zakończenie działań wojennych;
- podkreślać, że Polska jest bezpiecznym krajem, przyjmuje uchodźców z terenu Ukrainy i obejmuje ich pomocą;
- ustalić czy uczeń lub jego rodzina potrzebują pomocy;
- nie wzbudzać u uczniów niepotrzebnego lęku i niepokoju, dać dzieciom przestrzeń do mówienia o uczuciach i emocjach;
- wskazać sposoby radzenia sobie w trudnej psychologicznie sytuacji, w obliczu obciążenia, strachu;
- bacznie obserwować dziecko pod kątem zapewnienia pomocy psychologiczno-pedagogicznej;
- przedstawiać obecną sytuację (informacje dotyczące sytuacji politycznej, źródeł konfliktu);
- podkreślić konieczność korzystania tylko ze sprawdzonych źródeł informacji, bowiem nie wszystkie komunikaty pojawiające się w mediach są prawdziwe (*fake newsy* – wskazać, jak identyfikować propagandę, jak bezpiecznie poruszać się w cyberprzestrzeni i na co zwracać szczególną uwagę);
- omówić bądź przypomnieć zasady bezpieczeństwa, sygnały alarmowe, elementy obrony cywilnej, pierwszą pomoc;
- informować, jakiego wsparcia im i ich rodzinom może udzielić przedszkole lub szkoła;
- poinformować, do jakich osób, instytucji, urzędów mogą się zwrócić o pomoc uczniowie uchodźcy.

- 3.** Do polskich szkół trafią też uczniowie – uchodźcy z Ukrainy, którzy powinni zostać objęci pomocą psychologiczno-pedagogiczną. Do samorządów zostały przekazane dodatkowe środki finansowe na organizację zajęć specjalistycznych w dodatkowym wymiarze godzin i mogą zostać wydatkowane również na wsparcie tej grupy dzieci. Niezbędne jest też budowanie poczucia bezpieczeństwa oraz podejmowanie działań na rzecz aktywnego i pełnego włączenia tych uczniów w życie szkoły oraz środowiska lokalnego.

Aby rozmowy z ukraińskimi dziećmi i młodzieżą dawały im poczucie bezpieczeństwa, należy:

- pomimo bariery językowej wprowadzić skuteczny sposób i formę porozumiewania się z uczniami i ich rodzinami, aby poznać ich potrzeby i udzielić odpowiedniego wsparcia;
- ustalić, czy uczeń lub jego rodzina potrzebują pomocy;
- zapewnić o gotowości społeczeństwa polskiego do udzielania wszelkiej możliwej pomocy;
- wskazać w najbliższym i dalszym otoczeniu osoby, urzędy, instytucje, które mogą świadczyć pomoc;

- w zależności od potrzeb objąć dziecko i jego rodzinę pomocą psychologiczno-pedagogiczną;
- zapoznać z podstawowymi zwrotami w języku polskim, różnicami w życiu codziennym w Polsce i w Ukrainie.

4. Dodatkowo ważne jest, aby z polskimi uczniami podczas rozmów:

- omówić skuteczne sposoby i formy porozumiewania się z dziećmi z Ukrainy;
- informować, jak można pomagać swoim ukraińskim rówieśnikom;
- zapoznać z podstawowymi zwrotami w języku rosyjskim, ukraińskim, angielskim;
- wyrażać szacunek wobec osób innej narodowości oraz elementów kultury ukraińskiej;
- wyszukiwać w klasach „liderów” opinii – uczniów często znających podstawy języka obcego oraz wyrażających zainteresowanie polityką międzynarodową, którzy w małych społecznościach szkolnych mogą służyć za wzór do naśladowania dla polskich uczniów.